

Näyttötutkinnon perusteet

**LASTINKÄSITTELYALAN
ERIKOISAMMATTITUTKINTO
2009**

© Opetushallitus 2009

Taitto: Pirjo Hilkku

Painopaikka: Edita Prima Oy

Helsinki, 2009

ISBN 978-952-13-4165-6 (nid.)

ISBN 978-952-13-4166-3 (pdf)

13.8.2009

40/011/2009

Jakelussa mainitut

Voimassaoloaika: **1.9.2009 alkaen toistaiseksi**

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:
L 631/1998, 13 § 2 mom

Kumooa Opetushallituksen määräyksen
16.2.2000 nro 37/011/2000

LASTINKÄSITTELYALAN ERIKOIS- AMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt Lastinkäsittelyalan erikoisammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.9.2009 lukien toistaiseksi. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitetut tutkintosuoritukset voidaan saattaa loppuun perusteiden 16.2.2000 nro 37/011/2000 mukaisesti 1.9.2011 mennessä.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Yli-insinööri

Raii Laasonen

LIITE

Lastinkäsittelyalan erikoisammattitutkinto 2009

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINNOT	7
	1 Näyttötutkintojen järjestäminen	7
	2 Näyttötutkinnon suorittaminen	7
	3 Näyttötutkinnon perusteet	7
	4 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	8
	5 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	8
	6 Todistukset	9
	7 Näyttötutkintoon valmistava koulutus	9
2	Luku	
	LASTINKÄSITTELYALAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON	
	MUODOSTUMINEN	9
	1 § Tutkinnon osat	9
3	Luku	
	LASTINKÄSITTELYALAN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA	
	VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	11
	1 § Lastinkäsittelyn organisointi, johtaminen ja kehittäminen	12
	2 § Esimiehenä toimiminen	15
	3 § Huolinta	18
	4 § Laivanselvitys	20
	5 § Varastotoiminnot	22
	6 § Yrittäjyys	24

NÄYTTÖTUTKINNOT

1 Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

2 Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisesti arvioinnin hyväksyy tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätty tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

3 Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat. Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osittain määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason. Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkinto-

suoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

4 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinrossa

Henkilökohtaistamisesta Opetushallitus on antanut erillisen määräyksen.

5 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinrossa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkinto-toimikunta. Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute arvioinnista on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkinto-toimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyyntö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

6 Todistukset

Näyttötutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen näyttötutkinnoista, näyttötutkintoon valmistavasta koulutuksesta ja oppisopimuskoulutuksesta annettaviin todistuksiin merkittävistä tiedoista. Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja. Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

7 Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehdotuksia. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Valmistava koulutus tulee järjestää tutkintojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

2 Luku

LASTINKÄSITTELYALAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Lastinkäsittelyalan erikoisammattitutkinnossa suoritetaan kaksi pakollista tutkinnon osaa ja yksi valinnainen tutkinnon osa, jonka tutkinnon suorittaja valitsee neljästä eri tutkinnon osasta.

Pakollisten tutkinnon osien suorittamisella osoitetaan laajaa osaamista lastinkäsittelytoimintaan vaikuttavien tekijöiden ja oman toiminnan hallinnasta siten, että se kattaa lastinkäsittelytyön vaatiman esimiestoiminnan, organisoimisen, johtamisen, raportoinnin, analysoimisen sekä toiminnan kehittämisen osaamisen yleisellä tasolla eri satamissa.

Valinnaisen tutkinnon osan suorittamisella osoitetaan tutkinnon suorittajan syvennetty osaaminen lastinkäsittelyalaan liittyvässä toiminnassa.

Pakolliset tutkinnon osat			
1 § Lastinkäsittelyn organisointi, johtaminen ja kehittäminen <ul style="list-style-type: none"> • satamaprosessin kokonaisuuden hallinta • lastinkäsittelyn suunnittelu, organisointi ja johtaminen • lastinkäsittelyn raportointi • toiminnan kannattavuuden ja tehokkuuden arviointi ja kehittäminen 		2 § Esimiehenä toimiminen <ul style="list-style-type: none"> • lainsäädäntö ja sopimukset • oman osaamisen arviointi ja kehittäminen • vuorovaikutus ja verkottuminen • vastualueen henkilöstön kehittäminen 	
Valinnaiset tutkinnon osat, joista tutkinnon suorittaja valitsee yhden			
3 § Huolinta <ul style="list-style-type: none"> • huolinta-toiminnan ja toimintaympäristön tuntemus • toimeksiannot ja sopimusehdot • vakuuttaminen • huolinnan asiakirjat ja raportointi 	4 § Laivanselvitys <ul style="list-style-type: none"> • laivanselvitystoimintaan liittyvien säädösten ja määräysten tunteminen • rahtauspalvelujen ja -sopimusten hallinta • laivanselvityksen hallinta • laivanselvityksen asiakirjat • lastin vastaanotto ja luovutus 	5 § Varasto-toiminnot <ul style="list-style-type: none"> • varastoinnin suunnittelu ja ohjaus • kuljetusten hallinta • vaarallisten aineiden lainsäädäntö ja luvat • vaarallisten aineiden varastointi ja lähettäminen 	6 § Yrittäjyys <ul style="list-style-type: none"> • omien yrittäjävalmiuksien arvioiminen • yrityksen toimintaedellytysten selvittäminen • liikeidean laadinta • asiakas- ja sidosryhmäsuhteiden luominen • taloudellinen toiminta • asiantuntijapalvelujen käyttö

3 Luku

LASTINKÄSITTELYALAN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

Lastinkäsittelyalan erikoisammattitutkinto on tarkoitettu lastinkäsittelyalalla toimiville, työnjohtajille, työnjohtotehtäviin siirtyville kokeneille ahtaajille tai asiantuntijoille. Tutkinnon suorittaja on toiminut lastinkäsittelyalan tehtävissä ja hän pystyy itsenäisesti vastaamaan lastinkäsittelytoiminnan työnjohdollisista tehtävistä.

Lastinkäsittelyalan erikoisammattitutkintoa suoritettaessa tavoitteena on tutkinnon suorittajan kehittyminen työnjohtajana sekä oman työpaikan toiminnan kehittäminen. Tutkinnon suorittaminen lähtee satamaprosessin kokonaisuuden ymmärtämisestä, jossa korostuu sataman sisäinen toiminta ja sidosryhmäyhteistyö. Tutkinnon suorittaja arvioi ja kehittää yrityksen ja satamahenkilöstön toimintaa sekä omia johtamistaitojaan.

Koulutuksen järjestäjä huolehtii lastinkäsittelyalan erikoisammattitutkinnon ja siihen valmistavan koulutuksen henkilökohtaistamisesta tutkintoon hakeuduttaessa, tutkinnon suorittamisessa ja tarvittavaa ammattitaitoa hankittaessa tutkinnon perusteiden mukaisesti. Jos tutkinnon suorittaja ei osallistu valmistavaan koulutukseen, tutkinnon järjestäjä huolehtii henkilökohtaistamisesta. Henkilökohtaistaminen dokumentoidaan täsmällisesti henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan, jota päivitetään tutkinnon suorittamisprosessin etenemisen myötä.

Tutkinnon perusteissa vaadittu ammattitaito osoitetaan tutkintotoimikunnan hyväksymän lastinkäsittelyalan erikoisammattitutkinnon järjestämisuunnitelman perusteella henkilökohtaistetuissa tutkintotilaisuuksissa aidossa toiminnassa, jolloin tutkinnon suorittaja osoittaa kattavasti tutkinnon perusteiden edellyttämän ammatillisen osaamisen.

Lastinkäsittelyalan erikoisammattitutkinto arvioidaan tutkinnon osa kerrallaan niin, että tutkinnon suorittajan ammattitaitoa verrataan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Tutkinnon suorittaja osoittaa tutkintotilaisuuksissa osaamisensa yrityksen käytäntöjen mukaisessa toiminnassa, toimintatapojen uudelleenajattelussa ja uusien toimintatapojen käyttöönotossa. Tutkintotilaisuuksissa tutkinnon suorittaja osoittaa valmiuksia ja kykyä soveltaa osaamistaan käytännön työnjohtotyössä.

Lastinkäsittelyalan erikoisammattitutkinnon tutkintotilaisuudet suunnitellaan ja toteutetaan johdonmukaisena prosessina, joka kattaa satamatoiminnan kokonaisuuden ymmärtämisen, sidosryhmäsuhteiden hallinnan, esimiehenä toimimisen, lastinkäsittelyn organisoimisen ja johtamisen, työn tehokkuuden ja taloudellisuuden arvioinnin sekä toiminnan kehittämisen.

Jokaisen tutkintotilaisuuden jälkeen arvioijat arvioivat ja dokumentoivat tutkinnon suorittajan osoittaman osaamisen suhteessa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin, arvioinnin kohteisiin ja kriteereihin. Tutkinnon suorittajan itsearviointi on olennainen osa tutkintosuoritusta. Lisäksi tutkinnon suorittaja ja arvioijat käyvät erillisen palaute- ja ohjauskeskustelun, jossa tutkinnon suorittaja saa palautetta osoittamastaan osaamisesta.

Tutkinnon osan kaikkien tutkintotilaisuuksien jälkeen pidetään arviointikeskustelu, johon kolmikantaisesti osallistuvat tutkinnon suorittajan kanssa seuraavat arvioijat:

- työnantajan edustaja (työnjohtajan esimies, työpäällikkö, muu päällikkö)
- työntekijän edustaja (kokenut ahtaaja, kokenut työnjohtaja)
- opetusalan edustaja (lastinkäsittelyalan ja esimiestyön osaaja).

Yhden kolmikantaisen arviointiryhmän arvioijista tulee olla näyttötutkintomestari.

Tutkinnon osan suorittaja esittää keskustelussa saamansa arviot, omat itse-arvionsa ja tutkintosuorituksiin liittyvät arvioidut dokumentit. Tutkinnon suorittaja ja arvioijat keskustelevat yhdessä tutkinnon suorittajan kanssa ja arvioivat hänen osoittamaansa ammatillista osaamista tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten, arvioinnin kohteiden ja kriteerien mukaisesti annettujen arvioiden ja dokumenttien perusteella. Arviointikeskustelun päätteeksi arvioijaryhmä pitää kokouksen, jossa se päättää, esitetäänkö tutkintotoimikunnalle tutkinnon osan hyväksymistä tai hylkäämistä sekä antaa siitä kirjallisen lausunnon.

Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit

Jokaisen tutkinnon osan **ammattitaitovaatimukset** esitetään seuraavilla sivuilla vasemmanpuoleisessa sarakkeessa ensin **lihavoidulla tekstillä**, ja sen alla on ammattitaitovaatimuksesta johdettu *arvioinnin kohde vinokirjaimin*. Arvioinnin kohteen alle on kirjoitettu luettelomerkeillä arvioinnin kriteerit, joiden perusteella tutkintosuoritus arvioidaan. Sivun oikeassa reunassa kuvataan, millä tavalla tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa ja millä tavalla arvioijat hänen tutkintosuorituksensa arvioivat.

1 § Lastinkäsittelyn organisointi, johtaminen ja kehittäminen

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset , <i>arvioinnin kohteet</i> ja kriteerit	Ammattitaidon osoittamistavat
<p>Tutkinnon osan suorittaja ymmärtää työhönsä liittyvän satamaprosessin kokonaisuuden.</p> <p><i>Oman yrityksen toiminta</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kuvata erilaisten satamaympäristöjen omistamismallit • osaa kuvata oman yrityksensä organisaation rakenteen sekä oman roolinsa ja vastuut organisaatiossa • osaa kuvata oman yrityksensä 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa kuvaamalla kirjallisesti oman yrityksensä organisaation, toiminnan, vastuut ja sidosryhmäsuhteet.</p> <p>Osaaminen osoitetaan kirjallisena kuvauksena, jonka arvioijat arvioivat sekä antavat kuvauksesta kirjallisen arvioinnin.</p>

<p>tuotteet ja palvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kuvata lastinkäsittelyyn liittyvät laatu-, ympäristö-, työterveys- ja turvallisuusvastuut omassa organisaatiossa • osaa kuvata yritysturvallisuuden merkityksen ja roolin oman yrityksen toiminnassa. <p><i>Sidosryhmäyhteistyö</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kuvata lastinkäsittelytoimintaan kuuluvat sidosryhmät sekä niiden tehtävät ja yhteyden omaan työhön • osaa kuvata omaan tehtävään kuuluvat asiakasvastuut ja niiden hoitamisen periaatteet. 	<p>Arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearviointi dokumentaatiosta liitetään arviointiaineistoon.</p>
<p>Tutkinnon osan suorittaja osaa suunnitella, organisoida ja johtaa lastinkäsittelyn satamassa.</p> <p><i>Yhteistyö laivan kanssa</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kommunikoida laivan henkilöstön kanssa englannin kielellä • ymmärtää laivan lastin sijoittelun periaatteet laivan vakauden ja kulkuasennon (trimmin) lähtökohdista • osaa tehdä tai tulkita laivan lastaussuunnitelman. <p><i>Sisäisten tietojärjestelmien käyttö lastinkäsittelyn suunnittelussa</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa käyttää ja hyödyntää yrityksessään käytössä olevia lastinkäsittelyn suunnittelun ja raportoinnin ohjelmistoja • osaa tehdä lastinkäsittelytyössä tarvittavat resurssi- ja muut suunnitelmat yrityksen tietojärjestelmiä käyttäen 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa todellisessa laivan lastaus- tai purkutilanteessa suunnittelemalla, organisoimalla ja johtamalla itsenäisesti lastinkäsittelytoiminnan.</p> <p>Osaaminen osoitetaan käytännön työjohtotoimintana.</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan lastinkäsittelytoiminnan suunnittelua ja toteutusta varten tuotettavina dokumentteina.</p> <p>Arvioijat arvioivat lastinkäsittelytoiminnan organisoinnin ja johtamisen sekä toiminnan suunnittelussa syntyneen dokumentaation sekä antavat niistä kirjallisen arvioinnin.</p> <p>Arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearviointi toiminnasta ja dokumentaatiosta liitetään arviointiaineistoon.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • osaa hoitaa yhteydenpidon laivaan ja muihin sidosryhmiin. <p><i>Laivan lastauksen tai lastin purkamisen suunnittelu, organisointi ja toteutus</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa resursoida suunnitelman pohjalta tarvittavat henkilöt, koneet ja laitteet lastinkäsittelyyn • osaa toimia yhteistyössä laiva-henkilöstön kanssa • osaa toimia yhteistyössä asiakkaan, huolinnan ja laivanselvityksen kanssa • osaa huomioida mahdolliset muutokset ja niiden vaikutukset eri sidosryhmiin lastinkäsittelyssä • osaa tehdä päätöksiä ja ratkaista itsenäisesti ja tehokkaasti toiminnassa esiin tulevia ongelmia • osaa johtaa lastinkäsittelyn sujuvasti ja tehokkaasti • osaa tunnistaa ja huomioida lastinkäsittelyn työturvallisuuteen ja ympäristövaikutuksiin liittyvät tekijät. 	
<p>Tutkinnon osan suorittaja osaa raportoida lastinkäsittelyyn liittyvät tiedot sekä arvioida toiminnan tehokkuutta ja taloudellisuutta tunnuslukujen pohjalta.</p> <p><i>Lastinkäsittelyn raportointi ja dokumentointi ja arviointi</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa raportoida lastinkäsittelyyn liittyvät tiedot yrityksen tietojärjestelmiä käyttäen • osaa tehdä tarvittavan yhteydenpidon eri sidosryhmiin raporttien pohjalta. <p><i>Lastinkäsittelyn operatiivisen tehokkuuden ja taloudellisuuden arviointi</i></p>	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa osaamisensa dokumentoimalla laivakohtaiseen lastinkäsittelyyn liittyvät tiedot yrityksen raportointijärjestelmiin sekä arvioimalla laivakohtaisen sekä pidemmän aikavälin analyysin pohjalta toiminnan tehokkuutta ja kannattavuutta yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa.</p> <p>Osaaminen osoitetaan jälkiraportoinnissa ja toiminnan tehokkuuden ja taloudellisuuden arvioinnissa tuotettavilla dokumenteilla, asiantuntijayhteistyöhön liittyvissä tilanteissa sekä toiminnan kehittämisehdotuksilla tai kehittämisuunnitelmalla, jotka arvioijat</p>

<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa määrittää lastinkäsittelyn tehokkuuden operatiivisilla ja taloudellisilla tunnusluvuilla työkohdekohtaisesti huomioiden ylityöt, ajankäytön, lastatut tonnit ja kuutiot sekä muut vastaavat, toimintaan liittyvät tunnusluvut • osaa laskelman pohjalta arvioida työn tehokkuuden vaikutusta tulokseen yhteistyössä esimiehen tai muiden asiantuntijoiden kanssa • osaa arvioida lastin sijoittelun ja lastin sidonnan onnistumisen taloudellista vaikutusta asiakkaan ja oman toiminnan näkökulmasta • osaa arvioida vastuualueensa lastinkäsittelyn taloudellisuutta ja tehokkuutta pidemmällä aikavälillä yhteistyössä esimiehen tai muiden asiantuntijoiden kanssa • osaa tehdä arviointien pohjalta kehittämissuunnitelmaa tai kehittämissuunnitelman. 	<p>arvioivat sekä antavat dokumenteista kirjallisen arvioinnin.</p> <p>Arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearviointi dokumentaatiosta liitetään arviointiaineistoon.</p>
---	---

2 § Esimiehenä toimiminen

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset , <i>arvioinnin kohteet</i> ja kriteerit	Ammattitaidon osoittamistavat
<p>Tutkinnon osan suorittaja osaa kuvata omaan työhönsä liittyvän lainsäädännön ja sopimukset sekä niiden huomioimisen lastinkäsittelytyön johtamisessa.</p> <p><i>Työlainsäädäntö ja työehtosopimukset</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kuvata työhönsä liittyvän lainsäädännön ja sovellettavat työehtosopimukset • osaa toimia esimiesasemassa lainsäädännön ja työehtosopimusten velvoitteiden sekä vastuiden mukaan 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa kuvaamalla kirjallisesti työhönsä liittyvän lainsäädännön ja sopimukset sekä niiden soveltamisen käytännön lastinkäsittelytyön johtamisessa. Osaaminen osoitetaan kirjallisena kuvauksena, jonka arvioijat arvioivat sekä antavat kuvauksesta kirjallisen arvioinnin.</p> <p>Arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearviointi</p>

<ul style="list-style-type: none"> • osaa käyttää tarvittaessa tietolähteitä ja alan asiantuntijoiden palveluja työlainsäädäntöön ja sopimuksiin liittyvissä asioissa. <p><i>Satamakohtaiset sopimukset</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kuvata työpaikkansa satamakohtaiset sopimukset ja menettelytavat • osaa toimia esimiesasemassa satamakohtaisten velvoitteiden sekä vastuiden mukaan. 	<p>dokumentaatiosta liitetään arviointiaineistoon.</p>
<p>Tutkinnon osan suorittaja osaa toimia esimiestyössään vuorovaikutteisesti ja työyhteisöä kehittäen.</p> <p><i>Esimiehenä toimiminen</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa toimia tilanneherkästi ja joustavasti sekä tuottaa uusia vaihtoehtoisia luovia ratkaisuja sekä soveltaa omaan työhönsä uusia ajattelutapoja ja ratkaisumalleja • osaa toimia päätöksentekotilanteissa harkitusti ja oikea-aikaisesti • osaa suunnata oman ajankäyttönsä tehokkaasti työn eri osa-alueille • osaa neuvotella ja johtaa palavereja tai kokouksia tehokkaasti ja vuorovaikutteisesti sekä toisten osapuolten oikeuksia kunnioittaen • osaa ottaa huomioon erilaisten työ- ja toimintakulttuurien asettamat vaatimukset omalle työilleen • osaa tunnistaa yhteistyössä henkilöstönsä kanssa kehittämistarpeita ja laatia vastuualueensa kehityssuunnitelman • osaa järjestää kehityskeskustelut yksilö- tai ryhmätasolla sekä hyödyntää niitä henkilöstön ja työympäristön kehittämisessä 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa lastinkäsittelyn käytännön esimiestyön eri tilanteissa. Osaamista voidaan täydentää kirjallisilla kuvauksilla.</p> <p>Arvioijat arvioivat käytännön toiminnan sekä toiminnan suunnittelussa ja raportoinnissa syntyneen dokumentaation sekä antavat niistä kirjallisen arvioinnin.</p> <p>Arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearviointi toiminnasta ja dokumentaatiosta liitetään arviointiaineistoon.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • osaa omalla esimerkillään kannustaa työntekijöitä hyviin työsuorituksiin • osaa omalla työllään luoda myönteistä kuvaa yrityksestä ja panostaa asiakassuhteiden säilymiseen ja kehittämiseen. <p><i>Perehdyttäminen</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kuvata perehdyttämisen merkityksen työympäristössään ja tuntee perehdyttämisen työkalut ja keskeiset osavaiheet • osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida perehdyttämis- ja työnopastustoimintaa huomioiden perehdyttämiseen yrityksessä määritellyt eri näkökulmat. <p><i>Työntekijän rekrytointi</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kuvata yrityksensä työntekijöiden valinnan eri vaiheet • osaa tarvittaessa määrittellä valintakriteerit työryhmäänsä otettavalle henkilölle ja osallistua työntekijän valintaan. 	
<p>Tutkinnon osan suorittaja osaa arvioida omaa esimiesosaamistaan ja laatia oman esimiesosaamisen kehittämissuunnitelman.</p> <p><i>Oman esimiesosaamisen arviointi ja kehittäminen</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa arvioida esimiesroolinsa asettamia osaamisvaatimuksia ja omaa esimiestyötään suhteessa esimiestyön vaatimuksiin • osaa hyödyntää työyhteisön jäsenten ja yhteistyökumppaneiden antamaa palautetta omasta toiminnastaan • osaa suhtautua rakentavasti 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa arvioimalla kirjallisesti omaa esimiesosaamistaan ja tekemällä kirjallisen esimiestyön kehittämissuunnitelman.</p> <p>Osaaminen osoitetaan oman esimiestyön pohdinnan sisältävänä kirjallisena kehittämissuunnitelmana, jonka arvioijat arvioivat sekä antavat suunnitelmasta kirjallisen arvioinnin.</p> <p>Arvioitu kehittämissuunnitelma ja tutkinnon osan suorittajan itsearviointi liitetään arviointiaineistoon.</p>

<p>saamaansa palautteeseen sekä arvioida kriittisesti omaa päivittäistä toimintaansa esimiehenä</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämisaalueensa sekä laatia oman esimiestyön kehittämissuunnitelman ja kehittää osaamistaan suunnitelman mukaisesti. 	
---	--

3 § Huolinta

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset , arvioinnin kohteet ja kriteerit	Ammattitaidon osoittamistavat
<p>Tutkinnon osan suorittaja osaa tuonti- ja vientikaupan keskeiset toimintaperiaatteet sekä huolitsijan tehtävät, vastuut ja dokumentoinnin. Hän osaa kansainvälisten toimitusten kustannusten muodostumisperiaatteet eri kuljetusmuodoilla sekä osaa etsiä ja vertailla vaihtoehtoisia ratkaisuja työpaikkansa asiakkaiden kansainvälisten toimitusten toteuttamiseksi.</p> <p><i>Huolinnan toimintaperiaatteet ja vastuut</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa kuvata huolinta- ja kuljetus-toimintaa säätelevän lainsäädännön ja muun normiston keskeisen sisällön sekä ympäristönsuojeluvaatimukset • osaa kuvata huolitsijan tehtävät ja vastuut kansainvälisissä toimituksissa • osaa kuvata kotimaiset ja kansainväliset kuljetusmuodot ja niiden verkostot, reitti yhteydet, kalustot, nopeudet ja hinnoittelun • osaa tulkita ja käyttää vienti- ja tuontihuolinnan vaatimia yleisimpiä asiakirjoja ja menettelytapoja EU-alueelle ja sen ulkopuolelle eri 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa huolintaosaamisensa käytännön huolintatyössä.</p> <p>Arvioijat arvioivat käytännön toiminnan sekä toiminnan suunnittelussa ja raportoinnissa syntyneen dokumentaation sekä antavat niistä kirjallisen arvioinnin.</p> <p>Arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearviointi toiminnasta ja dokumentaatiosta liitetään arviointiaineistoon.</p> <p>Tutkinnon suorittaja voi osoittaa hankkimansa huolintaosaamisen huolinnan työtehtäviin läheisesti liittyvän erikoisammattitutkinnon osan suorittamisella.</p> <p>Muun erikoisammattitutkinnon ammattitaitovaatimusten hallinta on arvioitu ko. tutkinnon arviointikriteerien mukaisesti ja tutkinnon suoritus on hyväksytty vastaavassa tutkintotoimikunnassa. Alakohtaisen erikoisammattitutkinnon tutkintotodistus liitetään tutkinnon suorittajan arviointiaineistoon.</p>

kuljetusmuodoilla

- osaa kuvata, mistä eristä kansainvälisten toimitusten kustannukset muodostuvat eri kuljetusmuodoilla EU-alueelle ja sen ulkopuolelle
- osaa etsiä tietoa huolintapalveluista eri kuljetusmuodoilla EU-maihin ja niiden ulkopuolelle sekä vertailla vaihtoehtoisia ratkaisuja oman työpaikkansa kansainvälisten toimitusten toteuttamiseksi
- osaa tulliterminaalien, tullivarastojen ja vapaa-alueiden toimintaperiaatteet
- osaa toimituslausekkeet ja pystyy soveltamaan niitä.

Toimeksiannon toteuttaminen

Tutkinnon osan suorittaja

- osaa järjestellä ja ohjeistaa toimituksen toimituslausekkeen ja maksutavan edellyttämällä tavalla
- osaa sopia sopimuskumppanien kanssa kuljetuksia koskevista asioista ja toimia tehokkaasti yhteistyössä heidän kanssaan eri välineitä käyttäen
- osaa tarvittaessa jäljittää asiakirjat ja hoitaa luovutusmenettelyn
- osaa keskustella toimituksiin liittyvistä asioista asiakkaiden sekä keskeisten ulkomaankaupan toimijoiden, kuten edustajien, alihankkijoiden, vakuutusyhtiöiden, pankkien ja viranomaisten kanssa.

Asiakirjojen laatiminen ja toimittaminen

Tutkinnon osan suorittaja

- osaa kuvata vastuut vaatimusten mukaisten asiakirjojen tuottamisessa
- osaa laatia standardien ja määräysten mukaiset huolinta-, kuljetus- ja viranomaisasiakirjat lähetyksen eri vaiheissa äidinkielen lisäksi myös

<p>englannin kielellä keskeistä huolinta-alan sanastoa käyttäen</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa toimittaa asiakirjat sopimusten mukaisesti oikeille tahoille, kuten tulliin, pankkiin, vakuutusyhtiölle, varustamolle tai muulle rahdinkuljettajalle, satamaoperaattorille tai terminaaliyhtiölle • osaa säilyttää ja toimittaa arkistoitavaksi asiakirjat yrityksen ja viranomaisten arkistointiohjeiden mukaisesti. 	
---	--

4 § Laivanselvitys

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset , arvioinnin kohteet ja kriteerit	Ammattitaidon osoittamistavat
<p>Tutkinnon osan suorittaja osaa laivanselvitystoiminnan perusteet</p> <p><i>Laivanselvitystoimintaan liittyvien säädösten ja määräysten tunteminen</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa toimia laivanselvitystoimintaan liittyvien oikeuksien, velvoitteiden ja vastuiden mukaisesti • osaa ottaa toiminnassaan huomioon rahtaustoiminnan vastuumääräykset sekä tapahtuvat muutokset • osaa ottaa toiminnassa huomioon rahdinkuljettajan eri vastuut laivan asiamiehenä • osaa toimia tavarantoimitukseen, vastaanottoon, lastaukseen, purkamiseen ja luovutukseen liittyvien keskeisten säännösten mukaisesti • osaa ottaa huomioon eri osapuolten tavarantoimitukseen liittyvät vastuut ja velvollisuudet • osaa tunnistaa eri liikennemuotojen (linjaliikenne, hakurahtiliikenne ym.) vaatimukset meklari-toimintaan. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa laivanselvitystoiminnan osaamisensa käytännön työssä.</p> <p>Arvioijat arvioivat käytännön toiminnan sekä toiminnan suunnittelussa ja raportoinnissa syntyneen dokumentaation sekä antavat niistä kirjallisen arvioinnin.</p> <p>Arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearviointi toiminnasta ja dokumentaatiosta liitetään arviointiaineistoon.</p> <p>Tutkinnon suorittaja voi osoittaa hankkimansa laivanselvitysoaamisen työtehtäviin läheisesti liittyvän erikoisammattitutkinnon osan suorittamisella.</p> <p>Muun erikoisammattitutkinnon ammattitaitovaatimusten hallinta on arvioitu ko. tutkinnon arviointikriteerien mukaisesti ja tutkinnon suoritus on hyväksytty vastaavassa</p>

Laivanselvitykseen liittyvien asiakirjojen hallinta

Tutkinnon osan suorittaja

- osaa hyödyntää laivanselvitys-toiminnassa tarvittavia asiakirjoja
- osaa toimia erityyppisten konossementtien ja meri-rahtikirjojen sisältämien määräysten mukaisesti lastin luovutustilanteissa.

Laivanselvityksen tekeminen

Tutkinnon osan suorittaja

- osaa alusten tulo- ja lähtöselvityskäytännöt
- osaa avustaa laivan kapteenia ja miehistöä käytännön asioiden hoitamisessa satamakäynnin eri vaiheissa
- osaa laivanselvitykseen liittyvien eri toimijoiden, kuten luotsin, satamalaitoksen ja ahtaajan kustannusten laskutusperiaatteet kohdesatamassa
- osaa pitää yhteyttä eri sidosryhmiin, kuten tulliin, luotsiin, huolitsijoihin, satamaoperaattoriin, satamalaitokseen ja muonitusliikkeisiin
- osaa hoitaa reklamaatiot yrityksen käytännön mukaisesti
- osaa toimia ottaen huomioon eri osapuolten vastuut ja velvollisuudet
- osaa hoitaa lastin vastaanottoon ja lastaukseen sekä purkamiseen sekä luovutukseen liittyvät keskeiset asiat viranomaismääräysten mukaisesti
- osaa toimia vaarallisia aineita koskevien määräysten mukaisesti sekä huomioida mm. raskaan lastin tai vaarallisten aineiden vaikutuksen laivan laituripaikkaa määriteltäessä.

Laivanselvitystyön seuranta ja raportointi

Tutkinnon osan suorittaja

- osaa tarkkailla laivan satamakäynnin

tutkintotoimikunnassa. Alakohtaisen erikoisammattitutkinnon tutkintotodistus liitetään tutkinnon suorittajan arviointiaineistoon.

<p>kustannuksia ja reagoida poikkeamiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa seurata kuljetuskapasiteetin riittävyttä ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin • osaa seurata ja ohjeistaa toimitusten ja kuljetusten etenemistä toimeksiantajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. 	
--	--

5 § Varastotoiminnot

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset , arvioinnin kohteet ja kriteerit	Ammattitaidon osoittamistavat
<p>Tutkinnon suorittaja osaa seurata varastoprosessien toimivuutta sekä ohjata ja kehittää varastotoimintaa toiminnalliset ja turvallisuusnäkökohdat huomioiden.</p> <p><i>Varastotoiminnan organisointi, ohjaus ja kehittäminen</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa varaston layout-suunnittelun ja tuotteiden sijoitussuunnittelun keskeiset periaatteet • osaa laatia kehitysehdotuksia varaston layout-ratkaisuissa ja tuotteiden sijoittelussa omalla työpaikallaan • osaa erilaiset varastointimuodot, materiaalit ja käyttötarkoituksen mukaiset yksiköiden sijoittelut ja ryhmittelyt satama-alueella ja terminaaleissa • osaa suunnitella yksiköiden järjestelyn ja ryhmittelyn varastoon siten, että niiden sijoittelu edesauttaa laivan nopeaa ja tehokasta lastausta • osaa tavaran purkamis-, sijoittamis-, keräily- ja lähetystehtäviin liittyvien asiakirjojen laadinnan • osaa ohjeistaa varaston apuvälineiden 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa varastotoiminnan osaamisensa käytännön varastotyössä.</p> <p>Arvioijat arvioivat käytännön toiminnan sekä toiminnan suunnittelussa ja raportoinnissa syntyneen dokumentaation sekä antavat niistä kirjallisen arvioinnin.</p> <p>Arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearviointi toiminnasta ja dokumentaatiosta liitetään arviointiaineistoon.</p> <p>Tutkinnon suorittaja voi osoittaa hankkimansa varastotoimintaosaamisen varaston työtehtäviin läheisesti liittyvällä erikoisammattitutkinnon osan suorittamisella.</p> <p>Muun erikoisammattitutkinnon ammattitaitovaatimusten hallinta on arvioitu ko. tutkinnon arviointikriteerien mukaisesti ja tutkinnon suoritus on hyväksytty vastaavassa tutkintotoimikunnassa. Alakohtaisen erikoisammattitutkinnon tutkintotodistus liitetään tutkinnon suorittajan arviointiaineistoon.</p>

- ja -laitteiden turvallisen käytön
- osaa varastoinnin ohjauksen keskeiset tunnusluvut ja niiden käytön omalla työpaikallaan sekä tulkita niiden kehitystä
 - osaa seurata oman työpaikan varastotoimintojen laadun ja tehokkuuden mittareiden kehitystä ja ryhtyä oikeisiin toimenpiteisiin tarvittaessa
 - osaa markkinoida varastointipalveluja eri sidosryhmille ja asiakkaille.

Vaarallisten aineiden ja kemikaalien varastointi satamassa

Tutkinnon osan suorittaja

- osaa kertoa vaarallisten aineiden ja kemikaalien varastoinnille asetettavat turvallisuusvaatimukset ja määräykset
- osaa selvittää vaarallisten aineiden ja kemikaalien pakkauksille ja merkinnälle asetettavat keskeisimmät vaatimukset varastoinnissa
- osaa tulkita käyttöturvallisuustiedotteiden ja turvallisuusohjeiden tietoja sekä osallistuu em. ohjeiden tietojen ylläpitoon omalla työpaikallaan
- osaa huolehtia vaarallisten aineiden ja kemikaalien oikeiden merkintä-, käsittely- ja varastointitapojen noudattamisesta omalla työpaikallaan
- osaa sataman VAK-turvallisuus selvityksen ja pelastussuunnitelman
- osaa toimia pelastussuunnitelman mukaisesti.

Kuljetusten suunnittelu

Tutkinnon osan suorittaja

- osaa kertoa erilaisten kuljetuspalvelujen toimintaperiaatteet sekä

<p>kotimaan että kansainvälisissä kuljetuksissa sekä niiden soveltuvuuden erilaisiin kuljetustarpeisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa perustella tekemänsä kuljetuspalveluvalinnat ja tuntee reitityksen ja aikataulutuksen keskeiset periaatteet kotimaan runko- ja paikallisjakeluliikenteessä • osaa suunnitella paikallisjakelureittejä omalla työpaikallaan • osaa erilaiset kuormatilat ja osaa tehdä tarvittavaa lastitilaa koskevia laskelmia • osaa lähetyksen rahditusperusteiden ja rahdin määrittämisen kotimaan kappaletavaraliikenteessä • osaa seurata kuljetuskustannusten kehitystä omalla työpaikallaan • osaa vertailla oman kuljetuskaluston kustannuksia ostettuun kuljetuspalveluun • osaa vertailla kuljetustarjouksia sekä tehdä niistä selkeän yhteenvedon. 	
---	--

6 § Yrittäjyys

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset , arvioinnin kohteet ja kriteerit	Ammattitaidon osoittamistavat
<p>Tutkinnon osan suorittaja osaa arvioida henkilökohtaisia mahdollisuuksiaan ja valmiuksiaan toimia mahdollisesti alan yrittäjänä. Hän osaa tarkastella alaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoiminnan käynnistämiseen sekä yrittäjänä toimimisen riskejä.</p> <p><i>Omien yrittäjävalmiuksien arvioiminen</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa eritellä omia arvojaan ja henkilökohtaisia valmiuksiaan voidakseen arvioida omia menestymisen mahdollisuuksiaan 	<p>Tutkinnon osan suorittaja laatii mahdolliselle omalle yritykselle alustavan liikeidean, jota hän täydentää toiminnan edellytyksiä ja riskejä kartoittavilla selvityksillä, tuotoksilla ja laskelmilla. Näyttöön tulee liittää myös yrittäjän kehityssuunnitelma.</p> <p>Elinkeinoelämän ja yrittäjyyden asiantuntijat arvioivat liikeideaa sekä siihen liittyviä dokumentteja. Em. asiantuntijat antavat arvionsa myös tutkinnon osan suorittajan toiminnasta liikeidean laatimisessa ja selvitysten tekemisessä.</p>

<p>toimia yrittäjänä</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa laatia itselleen asiantuntijoiden opastuksella kehityssuunnitelman yrittäjänä toimimiseksi. <p><i>Yrityksen toimintaedellytysten selvittäminen</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tarkastella oman toimialansa tulevaisuuden näkymiä ja kehitystä sekä tuntee erilaisia yritystoiminnan aloitustapoja ja -muotoja ja osaa kehittää karkean liikeidean omalle yritykselleen • osaa luoda asiakas- ja sidosryhmäsuhteita • osaa toimia yritystoiminnan talouden tärkeimpiä periaatteita noudattaen ja tuntee markkinoiden mahdollisuuksia oman yritys-toiminnan käynnistämisen kannalta • osaa arvioida realistisesti oman mahdollisen yrityksensä toiminnan tuloksellisuutta ja kannattavuutta yrittäjänä toimimisen kannalta • osaa tarkastella yrittäjyyttä yrittäjän toiminnan vastuiden ja velvoitteiden näkökulmasta • osaa harkita yrittäjyyttä myös työnantajana toimimisen näkökulmasta. <p><i>Liikeidean laadinta</i></p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa vertailla vaihtoehtoisia tapoja käynnistää yritystoimintaa ja keskustella asiantuntijoiden kanssa oman mahdollisen yritystoimintansa vaihtoehdoista • osaa kehittää yhdessä asiantuntijoiden kanssa yritykselleen karkean liikeidean ja tietää, millaisia taloudellisia, tuotannollisia ja henkisiä resursseja mahdollisen 	<p>Arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearviointi toiminnasta ja dokumentaatiosta liitetään arviointiaineistoon.</p>
---	--

- yrittötoiminnan aloittaminen vaatii
- osaa arvioida asiantuntijoiden kanssa yritysideoita onnistumisen mahdollisuuksia.

Asiakas- ja sidosryhmäsuhteiden luominen

Tutkinnon osan suorittaja

- osaa pohtia vaihtoehtoja ja rakentaa mahdollisuuksien mukaan yrityksen jatkuvuuden kannalta merkittäviä asiakas- ja sidosryhmäsuhteita
- osaa hahmotella em. kumppanien kanssa sopimuksia asiantuntijapalveluja hyödyntäen.

Taloudellinen toiminta

Tutkinnon osan suorittaja

- osaa valita yrityksen kannattavuuteen vaikuttavia toimia ja hinnoitella palveluja myös markkinalähtöiset tekijät huomioiden
- osaa tulkita yrityksen tilinpäätöstä pääomien, varallisuuden, maksukyvyyn ja tuloksen suhteen sekä pohtia taloudellisen toiminnan kehittämismahdollisuuksia tarvittaessa yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa
- osaa laatia yritykselleen karkean tulostenusteen ja hankkia asiantuntijapalveluja verotuskysymysten ratkaisemiseen.

Asiantuntijapalvelujen käyttö

Tutkinnon osan suorittaja

- osaa hakea yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemaansa tietoa ja asiantuntijapalvelua
- osaa käyttää asiantuntijapalveluja.